

„Magyarország, a foglyul ejtett állam”

Gulyás Balázssal beszélget Pikó András

– *Az internetadó elleni tüntetés egy kérdésről szólt, a március 15-i tüntetések pedig már 19 népszavazási kérdésről. Közte szűk fél év, pár tüntetés. Ha ezt egy folyamatként látjuk, akkor a 19 népszavazási kérdés egy állomás vagy egy végállomás?*

– A netadótüntetés sikere nagyon sokaknak reményt és megerősítést adott, hogy nincsenek egyedül, és nincsenek önmagukban azaz a véleményükkel, hogy az, amit a Fidesz tesz az országgal, káros. A Fidesz azóta öt időközi választást elvesztett, köztük két országgyűlést is, amire 2000 óta nem volt példa. Láthatóan változik a közhangulat. Ugyanakkor az emberek elvárják, hogy a tüntetések túlmutassanak önmagukon, a népszavazás pedig pont ezt a célt szolgálja. Jó eszköz arra, hogy korlátok közé szorítsuk a kormányzást, hogy az emberek a kormányt politikai értelemben is helyre tegyék, hogy a gátlástalan nyomulás helyett egy visszafogottabb, együttműködőbb stílusban vezessék az országot. Ha a Fidesz egy országos szavazáson is veszít, onnantól kezdve politikai értelemben csak ügyvezető kormányként tud működni.

– *Az első kérdésem mögött meghúzódott az a feltételezés is, hogy ez a 19 kérdés politikai programként is olvasható, egy új szervezet induló politikai programjaként...*

– A 19 pont az jelzi, hogy az utcai tüntetőknek vannak gondolataik a világról, a híres „Orbán, takarodj!”-on kívül is. Az ilyen tiltakozásokból persze kinőhetnek szerve-

zetek. De mi most arra koncentrálnunk, hogyan lehet a népszavazási kezdeményezést profin végigvinni. Ehhez muszáj építkeznünk is, hiszen csak így lehet összegyűjteni a kétszázezer aláírást. Azaz meg kell teremtenünk a népszavazás szervezeti kereteit.

– *Sok kritika fogalmazódott meg a pontokkal kapcsolatban a tüntetés után, az egyik fő mondanója ezeknek az volt, hogy a 19 kérdés sok, nem egyaránt fontos kérdések kerültek be, másrészt az is nehezen vitatható, hogy ezek a kérdések így ebben a formában semmiféle lelkesítő erővel nem bírnak.*

– Az a gondolat kell lelkesítsen, hogy a népszavazással lebontható az Orbán-rendszer. Ugyanakkor szerintem kirajzolódik benne egy olyan ország képe is, amelyben az állam felelősebb a polgárai iránt, ugyanakkor kevésbé tud beleszólni azok életébe. A népszavazási kérdések a tisztességesebb közéletért küzdenek, másrészt pedig gyakorlati problémákat próbálnak megoldani. Ezek szinte bárki által támogatható ügyek. A megfogalmazásuk pedig azért „bonyolultabb”, mert meg kellett felelni a jogi pontosságnak. Ennek a pontosságnak köszönhető, hogy formailag mind a 19 kérdésünk átment a Nemzeti Választási Irodán, pedig idén és talva a kezdeményezések körülbelül négyötöde már itt elbukott. A Nemzeti Választási Bizottság pedig még így is beleköthet abba, ha szerinte valamelyik kérdés „nem egyértelmű”.

– *Azért én tudtam volna húzni.*

Nyilván ön is érzi, hogy nem ugyanolyan súlyú kérdésekről van szó itt, olyan, mintha összedobták volna mindazt, amit problémának tartanak, csak már nem maradt idő a szerkesztésre...

– Még ennél több kérdés is lenne, ha az Orbán-rendszer minden komolyabb bűnét meg akarnánk akadályozni. Lehet, hogy néhány ügy nem érinti az emberek többségét, de szerintem a választók érteni fogják, hogy mindenkinek jobb, ha az állam senkivel sem tol ki ötletszerűen, mint az elkerülő utak útdíjassá tételével történt. A népszavazási kérdések témaválasztásánál pedig igazságot, hogy alkotmányos korlátok is vannak, így több fontos ügyről le kellett mondanunk.

– *A 19 akkor is sok, mire a végére érünk, elfelejtjük az elejét.*

– A kérdések üzenete egyszerűbb: lebontani, korlátozni az Orbán-rendszert, megakadályozni a politikusok lopásait. Közben pedig több csoportot közvetlenül is megszólítunk, úgy, hogy a konkrét kérdésekkel mindenki egyetérthet. A jogi pontosság okán bonyolultabb megfogalmazás miatt persze lassabban lehet végigolvasni, de a Fidesz 2006-ban feltett hét kérdéséből is volt, ami igen cifra volt, például a földügyi kérdésük.

– *Nyilván nem véletlenül nem emlíkszem rá, különlegesen kacifántos volt?*

– Idézem: „Egyetért-e Ön azzal, hogy a – 2005. június 15-i állapot szerint hatályos termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény szerint – családi gazdálkodót első helyen illesse meg elővásárlási jog termőföld vagy tanya vásárlása esetén?” Most nyilván az lesz a dolgunk, hogy a kérdéseink mögötti politikai üzeneteket érthetővé tegyük. Ez komoly feladat.

– *A Fidesz 2008-as szociális nép-*

szavazáshoz vezető folyamatára utalt, de én ezt a párhuzamot nem érzem valódinak. A 2010 előtti ellenzéki Fidesznek volt egy politikai szervezete és társadalmi networkje és egy komplett médiabirodalma, ezeket mind annak a szolgálatába tudta állítani, hogy működő politikai üzemmé tegye a népszavazási kezdeményezését. Önöknek meg, ha jól gondolom, van a március 15-i tüntetés, az azt követő médiafigyelem, de ha nem kezdenek nagyon gyorsan politikai kampányüzeműmódba kapcsolni, akkor rövid időn belül eljelentéktelenedhet a kezdeményezésük.

– A népszavazási helyzet tényleg nem a 2008-ashoz hasonlít a legjobban, hanem az 1989-eshez. Az akkori Fidesz a demokratikus ellenzék részeként felvette a harcot a pártállammal. A demokratikus ellenzéknek szinte semmije sem volt a mindent birtokló hatalommal szemben, de az ügy igazsága, a hitelességük és a lelkesedésük győzelmet hozott.

– *Arra számolnak, hogy nagyobb a társadalmi elégedetlenség, és az önmagában is elegendő hordozó erőt rak a kérdések alá?*

– Arra számítunk, hogy az embereknek nem csak az időközi választásokon van elégük abból, hogy a propaganda ennyire elválik a megtapasztalt valóságtól. A minisztérium betiltja a szegénység szó használatát, miközben egyre nő a szegénység. Azt hirdetik, hogy az ország jobban teljesít, de az elmúlt öt évben a legtöbb közép-európai országban magasabb volt a növekedés. A Fidesz még a saját tervszámait sem tudja tartani. A 2011-es Széll Kálmán-terv célkitűzései pedig látványosan megbuktak. Akkor még 4-6 százalékos növekedést ígértek 2014-re, most pedig a 3,5 százalékos próbálják példátlan sikernek

eladni. Javuló versenyképességet is ígértek, ehhez képest a legfontosabb versenyképességi rangsorban, a Világgazdasági Fóruméban is lecsúsztunk: az unió 28 tagállama közül már csak a huszonnegyedikek vagyunk.

– *Semmi nem teljesült ebből, ez nyilvánvaló.*

– A Fidesz rosszabbul teljesít, és egyre neveltségesebb, ahogy az „elmúlt nyolc évre” mutogat. Közben pedig sorra dőlnek ki a Fideszhez köthető korrupciós ügyek. Ezeket lehet, hogy az ügyészség nem viszi el bíróságra, és jogi értelemben nem derülhet ki az igazság, de az emberek látják, ami történik. Lehet, hogy nem vizsgálják érdemben, hogyan lett a Rogán családnak százmilliós ingatlanvagyon, de mindenki tudja, hogy ez nem jöhetett ki a politikusi fizetéséből.

– *Ez mind lehetséges, hogy így lesz, de ez nem jelent mást, mint hogy az emberek elkezdik keresni majd a politikai megoldásokat, támpontokat. De miért pont a 19 pontos népszavazási kezdeményezést találnák meg majd? Önök legfeljebb az ellenzéki gettómédiába kerülhetnek be, az korlátozott nyilvánosság, lássuk be.*

– A kérdések igazságai magukért is beszélnek, ahogy 89-ben is. Több nap eltelt a kérdések bejelentése óta, de a Fidesz még egyetlen kérdésről se merte kimondani, hogy igennel vagy nemmel válaszolna rá. Nem is nagyon található a saját szempontjukból jó válaszokat. Rogán Antal azt hazudta, hogy ismétlik egymást a kérdések. Ez nem igaz. Teljesen különböző témákról szólnak a vagyonynyilatkozatról szóló kérdések, a többinek meg még egyértelműbben más a témája. Pontosan tudják, hogy tartalmilag néhez ezekre a kérdésekre nemet

mondani, és ez a tartalmi igazság segítheti azt, hogy a többség ezeken a kérdéseken keresztül nemet mondjon arra a kormányzati stílusra, amelyik legalábbis elnéző a lopással szemben, és nem tartja szem előtt az ország hosszú távú érdekeit.

– *Segítene az, hogy ha az ellenzék fölkarolná ezeket a kérdéseket, és a saját kommunikációjában népszerűsítene, vagy inkább ártana az ügynek?*

– Én azt gondolom, hogy a veszpémi modell nagyon sikeres volt. Kész Zoltán végig jelezte, hogy ő pártoktól független autonóm szereplő, aki nem fog beülni egyik frakcióba se. A pártok ezt tiszteletben tartották, ez tette váratlanul nagy közös sikerré a történetet. Ugyanez a helyzet a népszavazási kezdeményezésünkkel. Itt egybeeshet az ország érdeke és az ellenzéki pártok érdeke abban, hogy a Fideszt a hatalomgyakorlásában korlátozzák az emberek. Ezért reméljük, hogy az aláírások gyűjtésében is támogatni fogják a kezdeményezést.

– *Ehhez képest hogyan értékeli az első ellenzéki nyilatkozatokat a 19 pontról? Óvatosan fogalmazva: óvatosság voltak.*

– Nem mondtuk el előre a pártoknak a kérdéseket, ez látszott a reakcióikon.

– *Miért nem?*

– Mert azt gondoltuk, hogy ennek a kezdeményezésnek tényleg a civil szférából kell érkeznie. Ez lehet, hogy egyes pártok számára szokatlan volt. Ugyanakkor az jó, hogy mindegyik demokratikus párt támogathatónak tartja a kérdések nagy részét, még az LMP is, amely korábban ritkán mondott igent olyanra, amire a többi demokratikus ellenzéki párt igent mondott.

– *Nyilván mert figyeltek arra, hogy legyen benn egy LMP-kompa-*

tibilis zöldkérdés is a megújuló energiák felhasználásáról...

– Nem pártigények alapján állítottuk össze a kérdéseket. Többfajta értékrendet meg akartunk jeleníteni, így a zöldet is. Az egyre olcsóbbá váló megújuló energiák felhasználási arányának növelése pedig nemcsak önmagában fontos cél, hanem azért is, mert a Fidesz a paksi bővítés lázában még a napelemeket is megadóztatta. Abszurd, hogy a napelemekre kétszer akkora termékdíjat vetett ki a Fidesz, mint az akkumulátorokra. Vannak olyan kérdéseink, amelyek a szociális értékeket tükrözik. De a kérdések üzennek a vállalkozások szabadságát fontosnak tartóknak is. Megszüntetnénk a kamarai hozzájárulást, hiszen azt az évi ötezer forintot gyakorlatilag a semmiért fizetik a vállalkozások. Csak azért fizetnek, hogy Parragh László kamarai elnök ebből évi 150 millióért bérelhessen luxusirodákat a Szabadság téri Bankcenter panorámás szintjein.

– *Hogyan biztosították azt, hogy hasonlóan a VOSZ vasárnapi zárva tartásos népszavazási kezdeményezéséhez, ezt a kezdeményezést ne tudják meghekkelni, blokkolni?*

– Már a bejelentés előtt, pénteken, a zárás előtt beadtuk, remélve azt, hogy nem fog vasárnapig kiszivárogni. Nem szivárgott ki. Ezért sem szóltunk pártoknak.

– *Kétszázezer támogató aláírás kell a kiíráshoz, és majd a választók több mint felének részvétele az érvényességhez. Ez nem jön össze intenzív országos kampány nélkül, amire nem tudom, mennyire alkalmas az ön által fémjelzett „Százezren az internetadó ellen” Facebook-csoport?*

– Azon dolgozunk, hogy alkalmassá tegyük a saját kommunikációs csatornáinkat. Emellett nyilván sok mindenkivel együtt kell működ-

nünk, azokon a civileken kívül is, akikkel eddig is segítettük egymást.

– *Civilekkel vagy pártokkal?*

– Mindenkivel, aki egyetért a céljainkkal.

– *Azért a netadó elleni tüntetés hőfokát és az ottani részvételt azóta sem tudták megközelíteni sem. A mostani március 15-i tüntetés előtti-ek beálltak egy pár ezres létszámra – az nem elegendő a kampányolásra.*

– A netadó mindenkit idegesített, az Orbán-hívókat is, kár ehhez mérni. Ezért kell építkezni.

– *Nem lehetséges, hogy e mögött a lanyguló tüntetési kedv mögött az abból fakadó kiábrándultság is meghúzódhat, hogy a gyors sikert hozó netadótüntetés után önök visszafogták magukat ahelyett, hogy a gázra léptek volna, és a társadalmi ellenállás még radikálisabb formáival álltak volna elő? Aztán a tüntetések elkezdtek szaporodni, volt néhány nagyon rosszul sikerült is, és a netadó ügyénél még meglévő tömeg lassan elkedvetlenedett?*

– Ezért is léptünk a tüntetéseken túl a népszavazási kezdeményezéssel.

– *Mennyit ér az emberek Facebook-aktivitása, amit kihasználnak? Úgy tűnik, sokan a valódi részvétel helyett megelégednek a fotelben lájkokat nyomogató „ellenállással”.*

– Egy jó Facebook-posztra nyilván könnyebb több ezer lájkot szereznünk, mint több ezer embert az utcára vinni, de arra legalább jó, hogy olyan emberekhez is eljussanak a kormánynak kevésbé kedves hírek, akikhez egyébként nem jutnának. Azokban a vidéki városokban pedig, ahol csak kormánypárti helyi média van, különösen fontos a Facebook – korlátozott – hatóköre is. Ezt láttuk a vidéki tüntetések szervezésénél. A sok év alatt kiala-

kult közöny pedig nem tud néhány hónap alatt lebomlani. Ahogy az Orbán-rendszer is téglánként bontódik, úgy a demokratikus közösség is téglánként tud épülni. Fontos volt, hogy sokan megtapasztalták, lehet sikeres egy tüntetés. Ennek is köszönhető, hogy sokan elhitték, nem csak a Fidesz nyerhet meg egy időközi választást. Végül Veszprémben a Fidesz a kétharmadát is elbukta.

– *Hogyan működik a „Százezren az internetadó ellen” Facebook-csoport? Ez az ön egyszemélyes vállalkozása, vagy egy kisebb team dolgozik rajta?*

– Többen csináljuk. Ez egyrészt egy információs felület, amellyel azokhoz is megpróbálunk eljutni, akikhez kevés kormánykritikus vélemény jut el. Másrészt pedig egy ötletelő baráti, ismerősi közösség, amely ezt a platformot használja a társadalmi aktivitás serkentésére, ami főleg a különböző civil tüntetések támogatását jelenti.

– *Pedig úgy tűnt, különösen a január 2-i operaházi tüntetés kapcsán, hogy elég csúnyán összevessztek egymással a civil szervezői csoportok.*

– A legnagyobb ellentétek a politikához és az elmúlt „25 évhez” való viszonyban alakultak ki. Az operaházi tüntetés szervezői Kész Zoltán megszólalási lehetőségét is elutasították, mondván: hiába civil, ha a jelenlegi pártok támogatják. Mi Vajda Zoltánnal meghívtuk Kész Zoltánt felszólalni a február 1-jei Kossuth téri tüntetésre. Három héttel később a veszprémi választást megnyerő Kész Zoltán nemcsak arányaiban kapott többet, mint az Összefogás pártjainak 2014-es jelöltje, hanem szavazatszámra is többet nyert alacsonyabb részvétel mellett. Tehát mi egyet-

értettünk a választókkal, hogy egy civil hitelesen együtt tud működni a pártokkal.

– *Ez lenne a sikeres veszprémi modell. Önök végiggondolták-e már azt, hogy hogyan lehet sikeres a jelenlegi civil társadalmi aktivitás megőrzése, fenntartása? A Milla története szerintem rengeteg tanulsággal szolgálhat...*

– Foglalkozunk a Milla tanulásaival. Azt gondoljuk, hogy az Orbán-kormány leváltásához minden demokratikus csoportra és pártra szükség van, ahol persze minden pártnak komoly antikorrupciós vállalásokat kell tennie.

– *Ezzel le kell mondaniuk a 2010 előtti politikai praxis erős bírálatáról. Miközben a társadalomnak meglehetősen markáns véleménye lehet erről, hiszen a 2010 előtti időkhöz kapcsolódó politikai erők nem tudtak még visszaerősödni.*

– Sok minden el volt rontva, de nem lehet kidobni az elmúlt huszonöt évet. Hiszen ha kidobjuk, akkor nem egy nyugati demokráciába érkeznenk, hanem a Kádár-rendszer végéhez. Nem mondunk le a 2010 előtti időszak kritikájáról, bírálatáról, ugyanakkor 2010 szerintünk választóvonalat jelent. Addig alapvetően demokratikus keretek között zajlottak a dolgok, azóta viszont rendszerszinten sérül a demokrácia. A korrupció is szintet lépett: a Transparency International szerint már a „state capture”, azaz az érdekcsoportok által „foglyul ejtett állam” állapotába került Magyarország. Az pedig példátlan, hogy a kormány semmit nem tesz a szociális lecsúszás ellen. Miközben a kormányfő stadiont épít a szülőfalujába, mint Ceausescu tette. Ezek ellen a civileknek és a politizáló polgároknak is fel kell lépniük. Mint ahogy azt sem lehet szó nél-

kül hagyni, hogy a Fidesznek milyen bűnei vannak a szélsőjobbos beszédmód megerősödésében.

– *Bizonyára látta legfrissebb Ipsos-közvélemény-kutatást. A Jobbik előretörése szerintem más megvilágításba helyez sok mindent. Lehet, hogy a társadalom egy részének egyetértésével találkozik az az álláspont, amit önök elfoglalnak, de egy jóval nagyobb része sokkal radikálisabb véleményen van, és lényegtelennek tartja azt a határvonalat, amit 2010 jelenthet: egyaránt elutasítják a Fideszt és a demokratikus ellenzéket. És lehet, hogy így vannak a demokratikus civilekkel is...*

– A Jobbik sokat erősödött, de közel sem nyerte meg az összes szavazót, aki otthagya a Fideszt. Nem becsülném le a veszélyt, de nem is tarthatjuk fel a kezünket, mintha a Jobbik erősödése ellen semmit nem lehetne tenni. Fontos volt, amit a február 1-jei tüntetésünkön Hammer Ferenc üzent a demokratikus pártoknak: „Dolgozzatok, dolgozzatok, dolgozzatok!” Nyilván akkor tudnak ezek a demokratikus pártok megnyerni több szavazót, ha jó gondolatokat, üzeneteket tudnak megfogalmazni, elérni a választóikat, és kérlelhetetlenül fellépnek a korrupció ellen.

– *Őn lát változást ezen a téren?*

– Azt érzékelem, hogy a demokratikus ellenzéki pártok kezdenek megbarátkozni, hogy mások is vannak a politikai küzdőtéren. Kész Zoltán vagy a civilszervezetek példája mutatja, hogy el tudják fogadni vagy jobban tisztelik a civilek autonómiáját. Jól példázza Juhász Péter is, aki a civilekkel együttműködve küzd a korrupció ellen. De valóban sokkal többre lenne szükség. Hiszen a civilek nem tudnak minden problémát megoldani.

– *Ettől még a Jobbik továbbra versenyben van a demokratikus erőkkel.*

– Igen, mert sem a Fidesz, sem az ellenzéki pártok nem foglalkoznak vele érdemben. Az ellenzék nagy része úgy tesz, mintha a Jobbik egy kellemetlen marginális kispárt volna, a helyzet viszont az, hogy a Jobbik ma nagyobb, mint a két legnagyobb baloldali párt együttesen. Ebben a helyzetben súlyos hiba azt mondani, hogy nem állunk szóba a Jobbikkal. Én ezért is gondolom azt, hogy a pártoknak a Jobbikkal le kell ülni vitatkozni. Az elegáns elzárkózás már kevés, hiszen meg kell vívni az érvek csatáját, és le kell leplezni a Jobbikot. Másrészt sok szó esik a Jobbik rettenetes világnézetéről, tagjainak, vezetőinek nácibarát hajlamairól. Annál kevesebbet beszélünk viszont arról, hogy milyen abszurdítások és hazugságok vannak a közpolitikai elképzeléseikben. Hogy milyen gazdasági és szociális katasztrófához vezetne, ha megvalósulnának a Jobbik törekvései. Ezekről is beszélni kell. Ha az ellenzék nem változtat sürgősen stratégiát, könnyen abban a helyzetben találhatja magát, hogy az antináci retorikával feltüzelt demokratikus szavazók tíz- vagy akár százazrei inkább Orbán Viktorra szavaznak 2018-ban, csak hogy megakadályozzák a Jobbik kormányra kerülését. A tapolcai időközi választás eredményei megmutatják majd, hogy azonnal lépni kell, vagy lehet-e még halogatni ezt a kérdést. De hogy változtatni kell, az bizonyos. A rendszerbontó népszavazás pedig arra is jó lehet, hogy láthatóvá váljon: a demokratikus oldal tényleg tesz az Orbán-rendszer ellen, míg a Jobbik csak lózungokkal népszerűsködik.